KUNTALIITTO | Kommunförbundet

lausunto
21.2.2022
Dnro 89/03.01.01/2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta 23.2.2022

Lausuntopyyntönne

E 7/2022 vp komission tiedonanto - suuntaviivat valtiontukisääntöjen soveltami-sesta laajakaistaverkkoihin

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä komission tiedonannosta koskien suuntaviivoja valtiontukisääntöjen soveltamisesta laajakaistaverkkoihin. Laajakaistasuuntaviivojen uudistaminen on kannatettava asia, joskaan E-kirjelmästä ei täysin selviä se, miten suuntaviivat tulevat kansalliseen lainsäädäntöön mahdollisesti vaikuttamaan. Nyt voimassa olevat, vuonna 2013 laaditut suuntaviivat sisältävät mm. kriteerit valtiontuelle. E-kirjelmässä kuitenkin todetaan, että näiden suuntaviivojen merkitys on ollut kansallisesti vähäinen, koska Suomessa valtakunnallinen laajakaistatukiohjelma perustuu yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen.

Laajakaistahankkeissa oleellista on huomioida tietoliikenneyhteyksien rakentamiskustannuksiin vaikuttavat erilaiset olosuhteet, asutuksen tiheys ja pitkät etäisyydet. Taloudelliset velvoitteet voivat näistä johtuen olla kunnille ja operaattoreille hyvin haastavat. Laajakaistahankkeiden investointikustannukset tulevat maksettaviksi välittömästi investoinnin aikana, mutta hyöty saadaan huomattavasti pidemmällä aikavälillä. Laajakaista on nyky-yhteiskunnan perusinfrastruktuuria, joka hyödyttää laajasti asukkaita, kuntia, yrityksiä ja muita toimijoita.

Huomioita suuntaviivojen keskeisimmistä uudistuksista:

Lähtökohtaisesti on hyvä, että tuettavien kiinteiden verkkojen osalta noudatettaisiin komission gigabit-vaatimusta markkinapuutteen osoittamisessa. Lyhytikäisen tai poistuvan teknologian tukeminen ei olisi järkevää varojen käyttöä. On hyvä, että harmaiden ja mustien tukialueita voitaisiin jatkossa tukea paremmin. Mustien alueiden osalta huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei vääristetä markkinoita, mutta jos kaupallisesti ei ole näköpiirissä investointeja, tuki voi olla perusteltu. Tällä hetkellä EU-maiden vertailussa Suomi sijoittuu EU:n häntäpäähän laajakaistan kattavuudessa haja-asutusalueella. Koko maata tarkasteltaessa **Kuntaliitto näkee keskeisenä kohdentaa tukea ensi sijassa valokuituun perustuvaan laajakaistainfran rakentamiseen, joka mahdollistaa 5G-ratkaisujen hyödyntämisen myös muilla alueilla.** 5G-verkko

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

edellyttää tiheää tukiasemaverkkoa, joka puolestaan vaatii kiinteän laajakaistainfran ja mahdollistaa siten teknologianeutraalien yhteyksien rakentamisen.

Esitys laajakaistan käyttöönottoa tukevista seteleistä on tarkemman tarkastelun arvoinen. Setelit voivat toimia keinona edistää laajakaistahankkeita ja mahdollisesti toimeentulotukea parempi ratkaisu pienituloisten näkökulmasta parantaen tuensaajan asemaa ja tilannetta palvelujen saavutettavuudessa.

Täydentävän rakentamisen tukimahdollisuuksiin tulisi kiinnittää huomioita. Tulisi löytää keinoja tukea kohteita, joissa aiemmin on osittain rakennettu verkkoa esimerkiksi tukivaroin, mutta kohteissa olisi tarve täydentävälle rakentamiselle.

Kansallisen laajakaistatukiohjelman toteutus ja kuntien maksuosuudet:

Kuntaliitto kannattaa edelleen sellaista laajakaistarakentamisen tuen toteuttamismallia, jossa valtiontukihankkeet toteutetaan ilman edellytystä kunnan osallistumisesta. Tämän toimintatavan etuna olisi, että valtiontuettujen hankkeiden toteuttamiselle olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikkialla maassa, minne nopea laajakaista ei rakennu markkinaehtoisesti. Vaihtoehtoisesti kuntaosuus voisi olla vapaaehtoinen.

Tässä yhteydessä Kuntaliitto haluaa ilmaista huolensa kansalliseen laajakaistatukiohjelmaan sisältyvän RRF-rahoituksen hyödyntämisen aikataulusta. Suomen Kestävän kasvun ohjelma / EU:n elpymis- ja palautumistukiväline on määräaikainen ja hankkeet tulee saada käyntiin viimeistään v. 2023. Uudistuksen ja investoinnit tulee saada päätökseen 31.8.2026 mennessä. Kuntien budjetit vuodelle 2022 on tehty, eikä niissä ole varauduttu laajakaistahankkeiden kuntarahaosuuteen. Tämän vuoksi aikataulu on todella tiukka, huomioiden koko hakuprosessin viemä aika.

Aiemmat kokemukset laajakaistahankkeista ovat osoittaneet, että tuen haku-, tarjous- ja päätösprosessi vaatii kokonaisuudessaan jopa kaksi vuotta. Uhkana on, että elpymistuki jää hyödyntämättä ja kestävän kasvun ohjelman tavoitteet yhteiskunnan digitaalisen siirtymän vahvistamiseksi jäävät saavuttamatta. Usean vuoden ajalta on myös kokemuksia kuntien vaikeuksista lähteä kuntaosuuksillaan rahoittamaan laajakaistarakentamista ja hankkeita on sen vuoksi jäänyt toteuttamatta. Myös tulevina vuosina suuri osa kunnista arvioi mahdollisuutensa heikoiksi olla kuntaosuuksilla mukana tukemassa laajakaistarakentamista. Aiemmin kuntien osallistumista laajakaistarakentamiseen on osaltaan motivoinut sote-palvelujen digitalisoituminen ja siitä kunnille koituneet kustannussäästöt mutta tämäkin tilanne on hyvinvointialueiden myötä muuttumassa. Ohjelman toteutuksen tilannetta tulee seurata tiiviisti ja ministeriössä on oltava valmius reagoida herkästi, mikäli muutostarpeita ilmenee.

SUOMEN KUNTALIITTO

Annukka Mäkinen
kehittämispäällikkö, alueellinen kehittäminen

Jari Vaine
erityisasiantuntija, rahoitusala